

Криворотько Назар Александрович,

курсант навчально-наукового

інституту № 1 Національної

академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Мінченко Ольга Василівна,

доцент кафедри теорії держави та права

Національної академії внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, доцент

ДЕЯКІ НЕДОЛІКИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

Виходячи з традиційного розуміння об'єктивного права, основним джерелом права в правовій системі України є нормативно-правовий акт від досконалості якого залежить рівень правопорядку в країні загалом. В останні роки створюється (а ще більше змінюється) вельми значна кількість різноманітних нормативно-правових актів, однак кількісні досягнення не завжди супроводжуються належними якісними показниками. Отож, якщо вести мову про основні напрями удосконалення права у нашій державі, то це має здійснюватися насамперед шляхом формування досконалих нормативно-правових актів [1, с. 44].

Говорячи про недоліки нормативно-правових актів, слід визначити поняття нормативно-правового акта. Так, учений В.М. Косович у контексті проблематики удосконалення нормативно-правових актів визначає нормативно-правовий акт як офіційний письмовий документ, який приймається (видається) уповноваженим на це суб'єктом нормотворення у визначених законом формі та порядку, встановлює, змінює чи скасовує формально обов'язкові правила поведінки певного (нормативно визначеного) кола неперсоніфікованих суб'єктів, на яких він вчиняє прямий (безпосередній) регулятивний вплив, і розрахований на невизначену кількість реалізацій чи застосувань [2, с. 9].

Виходячи з цього визначення, та враховуючи результати попередніх дослідників, а саме Ж.О. Дзейко, І.І. Онищука, Л.І. Чулінди, І.Д. Шутака, О.І. Ющика та інших приходимо до висновку, що говорячи про якість нормативно-правових актів, можемо пригадати такі терміни як «помилка», «колізія», «суперечка», «дефект», «хиба», «конфлікт», «недолік». Зіставивши ці терміни, що вказують на певну «неякісність» нормативно-правових актів України, можна зауважити їхню сутнісну близькість. Терміни дефект, недолік, помилка на перший погляд є майже синонімами. «Дефект» – вада, недолік, хиба..., «недолік» – недогляд, помилка, негативна риса ..., «помилка» – неправильність, неточність (при цьому – неправильний це такий, який не відповідає нормам, вимогам, правилам; таким чином, знову ж таки, вадою чи результатом недогляду). При цьому їх повністю об'єднує така ознака як негативність, якщо її брати до уваги, то вона відображена саме у терміні «недолік», що дозволяє вважати його загальним стосовно інших термінів.

Найбільш точно, на наш погляд, дає визначення недоліків нормативно-правових актів дослідник В.М. Косович, описуючи їх як внутрішні і зовнішні

прояви неналежного використання засобів нормопроектної техніки та недотримання правил нормотворчої технології, що знижують його якість. За формою зовнішнього прояву (а відповідно й за ступенем негативного впливу на якість) вирізняються три групи техніко-юридичних недоліків: чітко виражені, частково виражені та латентні (приховані). Технологічно-юридичні недоліки класифікуються на певні різновиди залежно від: їх змістовної складової; стадій нормотворчого процесу; форм прояву у нормах, які регламентують нормотворчу діяльність. До недоліків ми можемо віднести колізії, помилки, дефекти, прогалини, дублювання і інше, що є результатом порушення системи вимог, що ставляться до нормативно-правових актів. До іншого можемо віднести нестабільність сучасного законодавства України, як негативну рису, яка має місце в правовому житті України.

Ці недоліки є результатом юридичних помилок. Юридичні помилки, у свою чергу, є відступом від правил-вимог юридичної техніки. До них потрібно віднести: колізії нормативно-правових актів, прогалини у нормативному акті, суперечності між статтями нормативно-правового акта, нечіткі формулювання, лексичні, граматичні (морфологічні й синтаксичні) та стилістичні помилки тощо, які знижують якість акта, ускладнюють його усвідомлення і тлумачення, реалізацію норм права.

До причин появи юридичних помилок необхідно віднести:

- корінні зміни, що виникли за останні роки в українській правовій системі;
- постійний і стрімкий розвиток суспільних відносин, за якими не встигає законодавець та інші органи й установи;
- необхідність у стислі терміни заново створювати чи оновлювати нормативно-правові акти;
- суперечність між індивідуальними та суспільними інтересами;
- недостатній професіоналізм законодавців;
- незнання законодавцями законів формальної логіки, норм сучасної української літературної мови;
- неякісна робота розробників правових актів;
- неякісна робота експертів, які здійснюють правову та лінгвістичну експертизу нормативно-правових актів;
- несприятливі умови діяльності працівників;
- недоліки у підборі кадрів тощо [3].

Під правозастосовними помилками як негативним результатом правозастосовної діяльності розуміють і результат добросовісної оцнки, й об'єктивно протиправну дію, і відступ від вимог норм права, і будь-який відступ від вимог юридичної техніки. Характерним для правозастосовних помилок є те, що вони виникають у процесі державно-владної діяльності при вирішенні правових спорів і конфліктів.

Правозастосовна помилка як різновид юридичної помилки – це втілений у правозастосовному акті результат недотримання суб'єктом/учасником правозастосовного процесу правил-вимог юридичної техніки, законів формальної логіки, правил сучасної української мови, який не відповідає дійсності та перешкоджає реалізації прав і встановленню об'єктивної істини у

конкретному випадку та призвів до прийняття неякісного за формою/змістом акта [3, с. 1].

Як спеціальні заходи попередження помилок слід виділити:

1) подальше вдосконалення чинного законодавства для забезпечення його правильного й ефективного застосування;

2) своєчасну роз'яснювальну роботу суб'єктів офіційного та неофіційного тлумачення права, яка б виключала незрозумілості тексту та колізії між правовими приписами;

3) активізацію діяльності правової служби в системі управління господарською діяльністю;

4) уніфікацію правової інформації та своєчасне забезпечення нею правозастосувачів;

5) удосконалення структури органів держави та громадських організацій, докладна правова регламентація форм і методів їхньої діяльності;

6) підбір та розстановка висококваліфікованих кадрів і забезпечення їх систематичного навчання;

7) посилення правової та виховної роботи, постійна турбота про зростання правової культури серед суб'єктів правозастосування [2, с. 4].

Отже, визначальним інтегральним показником досконалості нормативно-правових актів є їхня якість, зокрема й відсутність у них недоліків. А високий рівень техніко-технологічної досконалості нормативно-правових актів, дотримання вимог, попередження помилок забезпечить ефективно регулювати суспільних відносин в інтересах більшості суспільства.

Список використаних джерел

1. Олійник О. В. Нормативно-правове забезпечення інформаційної безпеки в Україні. *Право і суспільство*. 2012. № 3 URL: file:///C:/Users/%D0%9B%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BE/Downloads/Pis_2012_3_30.pdf (дата звернення: 03.11.2021).

2. Загальнотеоретичні аспекти удосконалення нормативно-правових актів України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. Львів, 2015. 38 с.

3. Навчальні матеріали Національної академії внутрішніх справ. Кафедра юридичного документознавства. Мультимедійний навчальний посібник. Юридичне документознавство. ТЕМА 5. Правозастосовні помилки: визначення поняття, види, причини появи, методи усунення. URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/legal_documentation/info/lec5.html (дата звернення: 03.11.2021).

4. Косович В. М. Технологічно-юридичні недоліки нормативно-правових актів України. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2013. Вип. 57. С. 43–52.

